

บันทึก

เรื่อง การยกเลิกสภาพทางหลวง

การทางหลวงมีหนังสือ ด่วนมาก ที่ คค.๐๖๐๖/๔๗๓๕ ลงวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า เนื่องจากกองทัพบกได้มีหนังสือแจ้งความ ประสงค์ไปยังกรมทางหลวง ขอแลกเปลี่ยนทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๐๔๒ ตอนปากข้าวสาร- พระพุทธฉาย กับทางที่จัดสร้างให้ใหม่ทดแทนที่บริเวณสุดเขตพื้นที่ทหารทางทิศใต้ เริ่มต้นตั้งแต่ ถนนพหลโยธินจนถึงวัดพระฉาย ตำบลบ้านปากข้าวสาร อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ซึ่ง กรมทางหลวงไม่ขัดข้อง และได้ดำเนินการส่งมอบเส้นทางเดิมระหว่าง กม.๐ + ๐๐๐ - ๓ + ๒๑๐ ให้แก่กองทัพบกโดยมีผู้บังคับการกรมทหารม้าที่ ๔ รักษาพระองค์ เป็นผู้รับมอบ และกรมทาง หลวงได้รับมอบเส้นทางใหม่ระหว่าง กม.๐ + ๐๐๐ - ๓ + ๑๓๗ จากกองทัพบกแล้ว

แต่โดยที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๙๕ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการถอนสภาพทางหลวง และในทางปฏิบัติก็ยังไม่เคยมีการ ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้แต่อย่างใด กรมทางหลวงจึงมีปัญหาว่า กรณีนี้จะมีวิธีการดำเนินการ ประการใดในการถอนสภาพทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๐๔๒ ตอนปากข้าวสาร - พระพุทธฉาย ระหว่าง กม.๐ + ๐๐๐ - ๓ + ๒๑๐ ออกจากการเป็นทางหลวงจังหวัด และผู้ใดเป็นผู้มีอำนาจที่ จะประกาศถอนสภาพทางหลวงดังกล่าวนี้จึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นใน ปัญหาดังกล่าวเพื่อถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไป

ในการพิจารณาปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่าง กฎหมาย คณะที่ ๒) ได้ทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้แทนกระทรวงคมนาคม (กรมทางหลวง) กระทรวงกลาโหม (กองทัพบก) และกระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) ว่า ที่ดินบริเวณที่เป็นทาง หลวงจังหวัดหมายเลข ๓๐๔๒ ตอนปากข้าวสาร - พระพุทธฉาย ระหว่าง กม.๐ + ๐๐๐ - ๓ + ๒๑๐ นี้ เป็นที่ดินที่ได้มาจากการที่ราษฎรอุทิศให้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๖ ต่อมาได้มีประกาศของ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ให้เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่ ตำบลตลิ่งชัน ตำบลปากข้าวสาร ตำบลกุดนกเปล้า ตำบลหนองปลาไหล และตำบลหนองยาว อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรีให้แก่กองทัพบก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายพื้นที่สำหรับสร้าง อาคารและสิ่งอุปกรณ์ในทางราชการทหาร ซึ่งบริเวณที่ที่เวนคืนตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับ ที่ ๓๘ นี้ รวมถึงที่ดินในบริเวณใกล้เคียงกับทางหลวงจังหวัดสายดังกล่าวด้วย ต่อมาในภายหลัง กรมทหารม้าที่ ๙ รักษาพระองค์ กองทัพบก มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ที่ดินที่เป็นทางหลวงจังหวัด สายนี้เพื่อประโยชน์ในราชการทหารด้วย และเนื่องจากที่ดินในบริเวณใกล้เคียงกับทางหลวง จังหวัดสายนี้ได้ถูกเวนคืนไปโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๘ ดังกล่าวไปหมดสิ้นแล้ว จึง ไม่มีประชาชนอาศัยอยู่ในบริเวณนี้ที่จำเป็นต้องใช้ทางหลวงจังหวัดสายนี้เป็นเส้นทางสัญจร ประจำอีกต่อไป ดังนั้น กรมทหารม้าที่ ๔ รักษาพระองค์ จึงได้จัดสร้างทางสายใหม่ขึ้นในบริเวณ

สุดเขตพื้นที่ทหารทางทิศใต้ เพื่อให้ใช้เป็นเส้นทางสัญจรของประชาชนทดแทนทางหลวงจังหวัดสายเดิม แล้วได้ทำความตกลงกับกรมทางหลวงเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๒๕ แลกเปลี่ยนทางสายดังกล่าวกับทางหลวงจังหวัดสายเดิมหลังจากที่ได้มีการทำความตกลงดังกล่าวแล้ว กรมทหารม้าที่ ๔ รักษาพระองค์ ได้ปิดกั้นทางหลวงจังหวัดสายเดิมเพื่อใช้ประโยชน์ในราชการทหาร ในขณะนี้จึงปรากฏว่าไม่มีประชาชนใช้ทางหลวงจังหวัดสายเดิมเป็นเส้นทางสัญจรอีกต่อไป เพราะได้ใช้ทางสายที่จัดสร้างขึ้นใหม่เป็นเส้นทางสัญจรแทนแล้ว

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ ๒) มีความเห็นว่า ทางหลวงจังหวัดสายเดิมมีสภาพเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และถึงแม้ว่าจะอยู่ในบริเวณที่ถูกเวนคืนตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๔ ดังกล่าวข้างต้น ก็ไม่ทำให้สภาพของทางหลวงจังหวัดซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันเปลี่ยนสภาพไป ฉะนั้น เมื่อประชาชนเลิกใช้และทางราชการประสงค์จะถอนสภาพทางหลวงจังหวัดสายดังกล่าว ก็จะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ ซึ่งในกรณีนี้ได้แก่ ประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา ๘ วรรคสอง (๑)^{*} ซึ่งมีความว่า

“มาตรา ๘ ๑๒๑ ๑๒๑

ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือเป็นที่ดินที่ได้หวงห้ามหรือสงวนไว้ตามความต้องการของทบวงการเมือง อาจถูกถอนสภาพหรือโอนไปเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น หรือนำไปจัดเพื่อประชาชนได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ถ้าทบวงการเมือง รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จัดหาที่ดินมาให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทนแล้ว การถอนสภาพหรือโอนให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ แต่ถ้าพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือที่ดินนั้นได้เปลี่ยนสภาพไปจากการเป็นที่ดิน

^{*} มาตรา ๘ บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันได้ตามควรแก่กรณี อำนาจหน้าที่ดังว่านี้ รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้ใช้ได้

ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือเป็นที่ดินที่ได้หวงห้ามหรือสงวนไว้ตามความต้องการของทบวงการเมือง อาจถูกถอนสภาพหรือโอนไปเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น หรือนำไปจัดเพื่อประชาชนได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ถ้าทบวงการเมือง รัฐวิสาหกิจหรือเอกชน จัดหาที่ดินมาให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทนแล้ว การถอนสภาพหรือโอนให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ แต่ถ้าพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือที่ดินนั้นได้เปลี่ยนสภาพไปจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และมีได้ตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดตามอำนาจกฎหมายอื่นแล้ว การถอนสภาพให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

(๒) ที่ดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้หวงห้ามหรือสงวนไว้ตามความต้องการของทบวงการเมืองใด ถ้าทบวงการเมืองนั้นเลิกใช้หรือไม่ต้องการหวงห้ามหรือสงวนต่อไปเมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพแล้ว คณะรัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ใช้หรือจัดหาประโยชน์ก็ได้ แต่ถ้าจะโอนต่อไปยังเอกชนให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ และถ้าจะนำไปจัดเพื่อประชาชนตามประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และมีได้ตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดตามอำนาจกฎหมายอื่นแล้วการ
ถอนสภาพให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ฯลฯ

ฯลฯ”

เมื่อข้อเท็จจริงเป็นดังที่ผู้แทนได้ชี้แจงว่า ที่ดินในบริเวณใกล้เคียงกับทางหลวง
จังหวัดสายเดิมได้ถูกเวนคืนโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๘ และประชาชนที่อาศัยอยู่ใน
บริเวณที่ถูกเวนคืนได้ย้ายไปอยู่ที่อื่นหมดแล้ว ทางหลวงจังหวัดสายนี้จึงไม่เป็นเส้นทางที่มี
ประชาชนใช้สัญจรเป็นประจำอีกต่อไป นอกจากนี้ กรมทหารม้าที่ ๔ รักษาพระองค์ยังได้จัดสร้าง
ทางสายใหม่เพื่อให้ประชาชนได้ใช้เป็นเส้นทางเข้าไปในบริเวณวัดพระฉายแทนทางหลวงจังหวัด
สายเดิมและได้ตกลงมอบให้แก่กรมทางหลวงเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๒๕ ซึ่งต่อมากกรมทาง
หลวงก็ได้ขึ้นทะเบียนเป็นทางหลวงจังหวัดแล้ว และปรากฏว่าประชาชนได้ใช้เส้นทางสายใหม่เป็น
เส้นทางเข้าไปในบริเวณวัดพระฉายเป็นปกติ เมื่อกรณีเป็นเช่นนี้จึงเห็นได้ว่าทางหลวงจังหวัดสาย
เดิมประชาชนได้เลิกใช้ประโยชน์แล้ว ดังนั้น จึงอาจดำเนินการถอนสภาพที่ดินที่เป็นทางหลวง
จังหวัดสายนี้ออกจากการเป็นที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันได้
โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามนัยมาตรา ๘ วรรคสอง (๑) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
ดังกล่าวข้างต้น และเมื่อได้ถอนสภาพแล้วก็ไม่เป็นทางหลวงหรือทางสาธารณะอีกต่อไป

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร

(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)

รองเลขาธิการฯ

รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๕๒๖